

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De heer H.M. de Jonge
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Uw kenmerk

-

Ons kenmerk
2024/0020

Datum
23 januari 2024

Betreft
Uitkomsten monitoring
kabelinterceptie

Geachte heer De Jonge,

Bij brief van 9 november 2022 heeft de CTIVD uw voorganger geïnformeerd over haar toezichtactiviteiten met betrekking tot onderzoeksoopdrachtgerichte interceptie op de kabel (hierna: kabelinterceptie). De CTIVD meldde dat zij met deze brief het verscherpt toezicht op kabelinterceptie beëindigde, omdat de AIVD en de MIVD belangrijke stappen hadden gezet en toezeggingen hadden gedaan om beter invulling te geven aan hun zorgplicht bij de uitvoering van kabelinterceptie. Wel zou de CTIVD het overleg met de diensten over kabelinterceptie en de daarbij behorende zorgplichtaspecten voortzetten en het onderwerp proactief blijven monitoren. Sindsdien heeft de CTIVD periodiek overleg gevoerd met de diensten en informatie verzameld over de inrichting van de kabelinterceptieketen en de ontwikkeling van kabelinterceptie.

In deze brief informeert de CTIVD u over de ontwikkelingen met betrekking tot kabelinterceptie in de periode van november 2022 tot en met december 2023. Tevens licht de CTIVD haar toekomstige toezichtactiviteiten met betrekking tot kabelinterceptie toe. Deze brief bevat geen geheime bijlage.

Wij verzoeken u deze brief zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen tien werkdagen, aan te bieden aan de beide Kamers van de Staten-Generaal. Wij zullen de bevindingen met de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB) delen en het gesprek met de TIB over dit onderwerp voortzetten.

1. Ontwikkelingen bij kabelinterceptie

Na de publicatie van CTIVD-rapport nr. 75 (2022) en tijdens het verscherpt toezicht van de CTIVD op kabelinterceptie hebben de diensten de bijzondere bevoegdheden voor kabelinterceptie als bedoeld in de artikelen 48, 49 en 50 lid 1 onder a van de Wiv 2017 beperkt ingezet. De goedgekeurde en rechtmatig bevonden toestemmingsaanvragen voor kabelinterceptie waren

gering in aantal en zagen op één specifiek thema ter uitvoering van enkele onderzoeksopdrachten. De filtering van gegevens daarbij was primair gericht op het onderkennen van gekende dreigingen.

In haar rapportages over het verscherpt toezicht berichtte de CTIVD dat de AIVD en de MIVD de capaciteit van kabelinterceptie willen uitbreiden. Dit betreft zowel een uitbreiding van de onderzoeksopdrachten waarvoor kabelinterceptie wordt ingezet als een uitbreiding van het aantal toegangslocaties (ook wel access-locaties genoemd). De diensten hebben toegezegd dat dit proces stapsgewijs zou plaatsvinden om te borgen dat elke nieuwe uitbreiding pas tot uitvoering komt als aan de daarvoor benodigde randvoorwaarden, inclusief de zorgplichtaspecten, is voldaan.

Sinds november 2022 hebben ten aanzien van de verzameling van gegevens met kabelinterceptie en de filtering van gegevens daarbij slechts geringe wijzigingen plaatsgevonden. Ook de voorziene uitbreidingen voor kabelinterceptie op nieuwe toegangslocaties en ten behoeve van andere onderzoeksopdrachten hebben tot op heden geen doorgang gevonden.

In de periode van november 2022 tot en met december 2023 hebben de betrokken ministers verschillende toestemmingsaanvragen van de diensten voor de uitbreiding van kabelinterceptie ten behoeve van meer onderzoeksopdrachten en het breder verkennen van het kabelverkeer ('snapshotten') goedgekeurd. De voorgestelde uitbreidingen zijn – een uitzondering daargelaten – om verschillende redenen onrechtmatig verklaard. Een belangrijke reden is de invulling van het gerichtheidscriterium. Zoals de CTIVD reeds in rapport 75 heeft geconstateerd, past het criterium 'zo gericht mogelijk' zoals opgenomen in de Wiv 2017 niet bij het doel van snapshotten. Snapshotten heeft immers tot doel om voorafgaand aan de kabelinterceptie ten behoeve van het inlichtingenproces ('productie'), op verkennende wijze informatie te vergaren over de gegevens op bepaalde klantkanalen. Snapshotten draagt hiermee in belangrijke mate bij aan de gerichtheid van kabelinterceptie in de productiefase. Om snapshotten op proportionele wijze vorm te geven, zijn passende waarborgen getroffen, onder meer dat verworven gegevens niet voor het inlichtingenproces worden gebruikt en dat waar mogelijk voorafgaand (negatief) wordt gefilterd.

Een andere reden voor onrechtmatigheid van de verleende toestemmingen is de beoogde verstrekking van snapshotgegevens aan buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten ten behoeve van technische samenwerking.

Het voorgaande heeft zijn weerslag gehad op de inzet en verdere ontwikkeling van kabelinterceptie als inlichtingenmiddel. De CTIVD heeft haar toezichtactiviteiten in het kader van monitoring van kabelinterceptie daarop aangepast.

2. Meer aandacht noodzakelijk voor het analyseproces bij kabelinterceptie

In de periode van november 2022 tot en met december 2023 hebben de AIVD en de MIVD laten zien de verzamelde gegevens in de eerste fase van kabelinterceptie behoorlijk en zorgvuldig te verwerken. De diensten hebben de centrale sturing en hun multidisciplinaire aanpak voor de ontwikkeling en inrichting van compliance op kabelinterceptie voortgezet. Hierdoor wordt geborgd dat besluiten die de gehele keten raken met een *end-to-end* perspectief kunnen worden genomen.

Het multidisciplinaire kernteam staat nog steeds onder leiding van één eindverantwoordelijke voor de gehele kabelinterceptieketen die de diensthoofden periodiek informeert en – indien

nodig – kwesties tijdig prioriteert of escaleert. De ervaringen met de werkwijze in de kabelinterceptieketen worden thans gebruikt om de werkwijze in een bredere context verder te ontwikkelen en te optimaliseren.

De CTIVD stelt vast dat de diensten nog de nodige inspanningen moeten leveren ten aanzien van de verdere verwerking (analyse) van de gegevens in de inlichtingenketen. De diensten hebben tussen november 2022 en december 2023 een start gemaakt met het uitwerken van de bepalingen omtrent gegevensbescherming na de verzameling van de gegevens uit kabelinterceptie.

Dit betreft echter niet alleen een juridische exercitie. Een behoorlijke en zorgvuldige gegevensverwerking vindt ook zijn uitwerking in de technische ontwikkeling van 'tooling' en organisatorische maatregelen. Voor de ontwikkeling van deze tooling, ter naleving van de algemene bepalingen voor gegevensverwerking en ter uitvoering van de zorgplicht van de diensthoofden voor deze gegevensverwerking, dienen meer stappen te worden gezet.

In de brief van 9 november 2022 kwam de CTIVD tot een vergelijkbare conclusie. De CTIVD is zich er daarbij van bewust dat dit traject aanzienlijke tijd in beslag zal nemen en dat er een wisselwerking is met het verloop van de uitbreiding en verdere ontwikkeling van kabelinterceptie als inlichtingenmiddel.

3. (Managen van) incidenten bij kabelinterceptie en opvolging onrechtmatigheid

Tijdens het verscherpt toezicht heeft de CTIVD u ook over een onrechtmatigheid geïnformeerd. In haar brief van 9 november 2022 meldde de CTIVD dat hiervoor een structurele oplossing was geïmplementeerd en dat het functioneren daarvan onderwerp van gesprek zou blijven tussen de CTIVD en de diensten. In de afgelopen periode is de structurele oplossing doorontwikkeld. De diensten hebben inmiddels een technische scheiding aangebracht tussen verkeer dat mag worden gebruikt in het inlichtingenproces en verkeer dat slechts mag worden gebruikt voor de optimalisatie van het interceptieproces (i.e. snapshotten).

Tegelijkertijd hebben er in het afgelopen jaar – mede vanwege de technische complexiteit van de interceptieketen – incidenten plaatsgevonden. Deze incidenten worden conform gemaakte afspraken aan de CTIVD gemeld via het reguliere proces voor incidentmeldingen. Het functioneren van dit meldingenproces vormt geen onderdeel van het monitoren van kabelinterceptie door de CTIVD. Om deze reden gaan wij daar in deze brief niet verder op in.

4. Inrichting toezicht kabelinterceptie

Recentelijk heeft de CTIVD haar activiteiten in het kader van monitoring van kabelinterceptie geëvalueerd. Gelet op de aard en het verloop van de ontwikkelingen bij kabelinterceptie heeft de CTIVD besloten haar toezicht op dit onderwerp anders in te richten.

In de eerste plaats zal de CTIVD haar toezicht op de verdere verwerking van gegevens uit kabelinterceptie, zoals geautomatiseerde data-analyse (GDA), voortzetten als onderdeel van haar toezichtactiviteiten op de datahuishouding en IT-infrastructuur van de diensten.

In de afgelopen jaren heeft de CTIVD geïnvesteerd in de uitbreiding van het aantal medewerkers met technische expertise. Dit stelt de CTIVD in staat om meer themagericht en structureel toezicht uit te oefenen op de verwerking van gegevens bij de beide diensten. Dit houdt onder meer in dat de CTIVD projectmatig onderdelen van de datahuishouding met bijbehorende IT-

infrastructuur bij de diensten nader in kaart brengt of analyseert en dat ontwikkelingen worden gemonitord. Deze toezichtactiviteiten vinden doorlopend en in dialoog met de diensten plaats. Waar nodig wordt een onderzoek ingesteld en vindt een rechtmatigheidsbeoordeling plaats.

In de tweede plaats heeft de dienstleiding van zowel de AIVD als de MIVD toegezegd de CTIVD te informeren bij uitbreidingen van de kabelinterceptieketen met nieuwe toegangslocaties en bij grote wijzigingen in de interceptieketen. Op deze wijze kan de CTIVD zich blijven voorbereiden op toekomstige toezichtactiviteiten op het gebied van kabelinterceptie.

Deze wijzigingen betekenen ook dat de CTIVD het huidige project van monitoring van kabelinterceptie met ingang van heden heeft beëindigd.

Wij hebben eenzelfde brief verzonden aan uw ambtsgenoot van Defensie. De directeur-generaal van de AIVD en de directeur van de MIVD ontvangen een afschrift van deze brief.

Hoogachtend,

Voorzitter

Secretaris-Directeur